

ELEKTROTEXNIKA SANOATIDA RAQOBATBARDOSH MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQUVISH KO'RSATKICHLARI TAHLILI

Bahodirov Jahongir Bahodir o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti assistenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16350241>

ANNOTATSIYA

Ushbu tezisda O'zbekiston Respublikasida elektrtexnika sanoatining hozirgi holati, ishlab chiqarish va eksport ko'rsatkichlari, investitsiya oqimlari hamda innovatsion loyihalarning amalga oshirilishi chuqur tahlil qilinadi. 2024-yildagi ishlab chiqarish hajmlari, xorijiy investitsiyalarning pasayish sabablari, hamda eksport geografiyasining kengayishi batafsil ko'rib chiqiladi. Shuningdek, mis xomashyosini qayta ishlash va kelgusida amalga oshiriladigan loyihalar orqali sanoat salohiyatining yanada oshishi istiqbollari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Elektrtexnika sanoati, investitsiyalar, eksport, mahalliyashtirish, sanoat ishlab chiqarishi, mis sanoati, "O'zeltexsanoat", innovatsion loyihalar, xalqaro sertifikat, iqtisodiy rivojlanish.

ABSTRACT

This thesis provides an in-depth analysis of the current state of the electrical engineering industry in the Republic of Uzbekistan, including production and export indicators, investment flows, and the implementation of innovative projects. It thoroughly examines the 2024 production volumes, the reasons for the decline in foreign investments, and the expansion of export geography. Additionally, the thesis outlines the prospects for increasing industrial capacity through copper raw material processing and upcoming development projects.

Keywords: Electrical engineering industry, investments, export, localization, industrial production, copper industry, UzEltextanoat, innovative projects, international certification, economic development.

АННОТАЦИЯ

В данном тезисе всесторонне анализируется текущее состояние электротехнической промышленности Республики Узбекистан, объемы производства и экспорта, потоки инвестиций, а также реализация инновационных проектов. Подробно рассматриваются производственные показатели за 2024 год, причины снижения иностранных инвестиций и расширение географии экспорта. Кроме того, представлены перспективы повышения промышленного потенциала за счет переработки медного сырья и реализации будущих проектов.

Ключевые слова: Электротехническая промышленность, инвестиции, экспорт, локализация, промышленное производство, медная промышленность, Узэлтехсаноат, инновационные проекты, международная сертификация, экономическое развитие.

Elektrotexnika sanoati innovatsiyalar, texnologik yutuqlar va yangi ish o'rinlari yaratilishiga turtki bo'lgan butun dunyo bo'ylab mamlakatlarnish iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston Respublikasida elektrotexnika sektori o'sish va investitsiyalar uchun asosiy yo'nalish sifatida belgilandi, hukumat va sanoat manfaatdor tomonlar iqtisodiy farovonlikni oshirish uchun ushbu sanoat salohiyatidan foydalanishga harakat qilmoqda.

Ushbu dissertatsiyada ham O'zbekistondagi elektrotexnika sanoatining hozirgi holatini o'rganish va investitsiyalar uning rivojlanish traektoriyasini qanday shakllantirayotganini tahlil qilishga qaratilgan. Investitsiyalarning elektrotexnika sohasiga ta'sirini o'rganib chiqib, biz O'zbekistonning elektrotexnika innovatsiyalari va ishlab chiqarishning mintaqaviy markaziga aylanish yo'lida kutayotgan imkoniyatlar va muammolar haqida tushunchaga ega bo'lishimiz mumkin. O'zbekiston elektrotexnika sanoati uchun muhim voqea bo'lgan elektrotexnika mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi 2023-yilda 23,8 trillion so'mni (taxminan 1,9 milliard dollar) tashkil etdi, deya xabar berdi "O'zeltexsanoat" aksiyadorlik jamiyati matbuot xizmati rahbari Namoz Tolipov AOKAda bo'lib o'tgan brifingda. Sohaning ajoyib yutuqlari qatoriga eksportning sezilarli ko'rsatkichlari, muvaffaqiyatli mahalliyashtirish tashabbuslari va investitsiyalar hajmining ortishi kiradi, bu esa mustahkam o'sish traektoriyasini ko'rsatmoqda.

2023-yil yakuniga ko'ra, O'zbekistonga to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar hajmi avvalgi ikki yildagidan kamroq bo'ldi, bu Markaziy bank tomonidan e'lon qilingan to'lov balansi bo'yicha ma'lumotlardan kelib chiqadi. 2021-yilda mamlakatga to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarning so'qimi 2,3 mlrd dollarni tashkil etgan va 2022-yilda ko'rsatkich 2,6 mlrd dollargacha o'sgan bo'lsa, 2023-yil oxirida u 425 mln dollarga — 2,2 mlrd dollargacha (-16 foiz) kamaygan.

"O'zeltexsanoat" uyushmasiga qarashli korxonalar dunyoning 68 ta davlatiga 1 milliard dollarlik mahsulot eksport qilishda soha muvaffaqiyatlarida muhim rol o'ynadi. Ta'kidlash joizki, Yevropa Ittifoqi O'zbekistondan 55 milliard dollarlik elektr jihozlarini oldi. Bu O'zbekiston elektrotexnika mahsulotlarining BAA, Buyuk Britaniya, Fransiya, Germaniya va Chexiya kabi mamlakatlarga yo'l topishi bilan eksportning sezilarli darajada kengayishini ko'rsatdi.

Mahalliy sanoatni rivojlantirish maqsadida o'tgan yili 85 ming tonnadan ortiq mis qayta ishlanib, elektr jihozlari ishlab chiqarildi. Mahalliy ishlab chiqaruvchilar mahalliyashtirish dasturi doirasida qiymati 2,4 trillion so'mlik (taxminan 195 million dollar) qurilmalarni muvaffaqiyatli ishlab chiqardi va o'z mahsulotlariga 25 ta xalqaro sertifikat oldi. Bu O'zbekistonning o'zini o'zi ta'minlaydigan va raqobatbardosh elektrotexnika ishlab chiqarish sektorini rivojlantirishga intilishidan dalolat beradi.

Elektrotexnika sanoati yangi va amaldagi loyihalarga 191,5 million dollarlik katta sarmoyalar kiritildi, ularning deyarli yarmi xorijiy investitsiyalar hisobidan. Umumiy qiymati 163 million dollar bo'lgan 39 ta yangi loyihaning ishga tushirilishi 1,9 mingdan ortiq kishini ish bilan ta'minlash imkoniyatini yaratib, iqtisodiy o'sish va yangi ish o'rinlari yaratishga xizmat qilmoqda.

Mamlakatimiz iqtisodiyotida muhim ahamiyat kasb etuvchi elektrotexnika sanoati korxonalari uchun 2023 yil samarali yil bo'ldi, deyish mumkin. Bu yildan yilga ishlab chiqarish hajmining oshishi, eksport imkoniyatlarining kengayishi, chet el investitsiyalarning keng jalb etilishi bilan bevosita bog'liq. 2023 yil yakunlari bilan elektrotexnika sanoati korxonalari tomonidan ishlab chiqarish hajmi – 23,8 trln. so'mga, eksport hajmi esa 1 mlrd dollarni tashkil etdi. Bunda 68 ta mamlakatga 95 ta eksportchi korxona tomonidan 202 turdagi mahsulotlar eksport qilindi.

Eng ahamiyatlisi, 18 ta yangi korxona ilk marotaba o'z mahsulotlarini xorijga olib chiqish imkoniyatiga ega bo'ldi. O'tgan yilda Buyuk Britaniya, Germaniya, Chexiya, Frantsiya, BAA kabi davlatlar bozori o'zlashtirildi. GSP+ imtiyozlaridan foydalangan holda milliy

elektrotexnika mahsulotlari Yevropa bozoriga ham kirib keldi. Birgina Yevropaning o'ziga eksport hajmi 55 mln dollarni tashkil etadi.

Ma'lumki, elektrotexnika sanoatida mis xomashyosi muhim ahamiyatga ega. Bu borada tizim korxonalari tomonidan 85,3 ming tonna mis xomashyosi qayta ishlandi va buning natijasida 9,4 trln so'mlik mahsulotlar ishlab chiqarilgan bo'lsa, umumiy eksport ko'rsatkichining 605 mln dollarlik qismi mis xom ashyosi asosida tayyorlangan yuqori qiymatli mahsulotlar hissasiga to'g'ri keladi.

Mahalliyashtirish dasturi doirasida 2,4 trln so'mlik mahsulotlar ishlab chiqarildi. 25 ta xalqaro sertifikatlar olindi. 2024 yilda ham ishlab chiqarish salohiyatini 20 foizga oshirib, eksport hajmini 1,5 mlrd dollarga yetkazish maqsad qilishan.

Bundan tashqari, mis xomashyosini qayta ishlash 140 ming tonnaga yetkaziladi. Ohangaron tumanidagi "Mis klasteri"da umumiy qiymati 55 mln dollarlik 5 loyiha ishga tushiriladi. Buxoro viloyatida ham maishiy texnikalar ishlab chiqarishga ixtisoslashgan texnopark o'z faoliyatini boshlaydi. 2024 yil yakuni bilan Qarshi shahrida 250 Megavattli, Nukus shahrida 200 Megavattli quyosh paneli ishlab chiqarish loyihalari ishga tushiriladi. 250 mln dollarlik mahalliyashtirilgan mahsulotlar ishlab chiqarilishi ta'minlanadi.

2024-yilda O'zbekistonda elektrotexnika sohasida 140 dan ortiq investitsiya loyihasini amalga oshirish rejalashtirilgan.

Kelgusi yilda O'zbekistonda umumiy qiymati 2 milliard dollarlik 141 ta elektrotexnika bo'yicha loyihani amalga oshirish, shuningdek, qayta ishlangan mis ishlab chiqarishni 20% oshirish rejalashtirilgan. Ular eksport hajmini 1,5 milliard dollarga yetkazmoqchi, 2025-yilda esa bu ko'rsatkich 2 milliard dollargacha oshadi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://telegra.ph/2024-jil-yakunida-%D2%9Aarshi-va-Nukus-sha%D2%B3arlarida-%D2%9Buyosh-paneli-ishlab-chi%D2%9Barish-loji%D2%B3alari-ishga-tushiriladi-01-06>
2. <https://daryo.uz/en/2024/01/07/uzbekistans-electrical-industry-achieves-over-19-bn-production-in-2023>
3. <https://uz.kursiv.media/uz/2023-11-29/ozbekistonda-elektrotexnika-sanoatini-rivojlantirishga-qariyb-2-milliard-dollar-sarmoya-kiritiladi/>